

SÉNAT DE BELGIQUE

SÉANCE DU 29 DÉCEMBRE 1932.

Proposition de Loi modifiant les règles
de procédure en matière de divorce.

DÉVELOPPEMENTS

MADAME, MESSIEURS,

Les articles 229 et suivants du Code civil prévoient diverses causes de divorce :

- 1° Adultère de la femme;
- 2° Entretien de la part du mari d'une concubine au domicile conjugal;
- 3° Les excès, sévices ou injures graves de l'un vis-à-vis de l'autre des époux.

L'adultère de la femme et l'entretien d'une concubine au domicile conjugal sont toujours établis par des jugements ou arrêts prononcés par la juridiction répressive.

Les excès, sévices ou injures font l'objet, d'habitude, d'enquêtes.

Les formalités de procédure sont les mêmes pour les trois cas; elles ont été multipliées par le législateur, dans l'espoir que ces longues formalités détermineraient certains intéressés à renoncer à intenter ou à poursuivre l'action en divorce, dans l'espoir aussi que le temps effacerait les traces des injures et des sévices, et qu'à la faveur de ces complications, des réconciliations se produiraient.

BELGISCHE SENAAT

VERGADERING VAN 29 DECEMBER 1932.

Wetsvoorstel tot wijziging van de regelen
van rechtspleging in zake van echtscheiding.

TOELICHTING

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

De artikelen 229 en volgende van het Burgerlijk Wetboek voorzien verschillende gronden van echtscheiding :

- 1° Overspel door de vrouw begaan;
- 2° Onderhoud door den man van een bijzit in de echtelijke woning;
- 3° Buitensporigheden, mishandelingen of grove beledigingen door eenen echtgenoot jegens den anderen gepleegd.

Overspel van de vrouw en onderhoud van een bijzit in de echtelijke woning blijken steeds uit vonnissen of arresten door strafcolleges gewezen.

Buitensporigheden, mishandelingen of grove beledigingen maken, meestal, het voorwerp van een onderzoek uit.

De formaliteiten van procedure zijn dezelfde in de drie gevallen; zij werden door den wetgever vermenigvuldigd in de hoop dat deze langdurige formaliteiten sommige betrokkenen mochten aanzetten af te zien van het inleiden of voortzetten van een vordering tot echtscheiding, ook in de hoop dat de tijd de sporen van de mishandelingen en beledigingen zou uitwisschen en dat, dank zij deze verwickelingen, verzoening mogelijk zou zijn.

Ces considérations peuvent certes être retenues quand il s'agit des demandes en divorce fondées sur les sévices, excès, injures graves, mais il n'en est pas de même dans les deux autres cas. Il est bien rare que le mari ou la femme outragés, qui ont fait condamner la ou le coupable, songent à la réconciliation lorsqu'ils ont, au surplus, pris la décision d'introduire une action en divorce.

Dans ces deux cas, le demandeur ou la demanderesse en divorce apportent, dès le début de la procédure, la preuve du fondement de leur action, et le tribunal doit faire droit à la demande, à moins de violer la loi.

Dans la troisième hypothèse, la partie demanderesse devra, en cours de procédure, établir le fondement de ses griefs, et le tribunal appréciera si les injures, sévices, excès, revêtent le caractère de gravité requis par le législateur en l'article 231 du Code civil.

Il y a donc deux situations distinctes, et cependant les formalités multiples de procédure sont les mêmes dans tous les cas.

Le demandeur doit comparaître une première fois devant le président du tribunal civil de première instance de son domicile; puis, une deuxième fois devant ce même magistrat, devant lequel sera appelée à comparaître aussi la partie défenderesse; puis, une troisième fois devant le tribunal qui accordera le permis de citer, en retardant la procédure de deux ou de six mois; puis, à l'expiration du délai imparté, une quatrième fois pour l'admission de la demande; puis, une cinquième fois pour l'admission du divorce.

Bien que la demande soit absolument fondée, la partie défenderesse pourra interjeter appel, frapper l'arrêt

Deze overwegingen mogen niet uit het oog worden verloren waar het gaat om vorderingen tot echtscheiding gegrond op buitensporigheden, mishandelingen of grove beledigingen, doch dit geldt niet voor de twee overige gevallen. Maar heel zelden gebeurt het dat de gesmade man of vrouw, die den schuldigen echtgenoot deden veroordeelen, aan verzoening denken, vooral wanneer zij bovendien besloten hebben een vordering tot echtscheiding in te stellen.

In deze beide gevallen verstrekken de eischer of de eischeresse tot echtscheiding bij den aanvang der procedure het bewijs van de gegrondheid van hun eisch en de rechtbank moet daaraan gevolg geven zoo zij de wet niet wil overtreden.

In de derde veronderstelling moet de eischende partij, hangende de rechtspleging, de gegrondheid harer grieven bewijzen en de rechtbank maakt uit of de beledigingen, mishandelingen, buitensporigheden voor grof kunnen doorgaan zooals de wetgever in artikel 231 van het Burgerlijk Wetboek voorziet.

Er zijn dus twee afzonderlijke toestanden en evenwel zijn de menigvuldige formaliteiten van procedure dezelfde in al de gevallen.

De eischer moet een eerste maal verschijnen vóór den voorzitter van de burgerlijke rechtbank van eersten aanleg; daarna een tweede maal vóór denzelfden magistraat voor denwelke eveneens de wederpartij opgeroepen wordt; daarna een derde maal vóór de rechtbank die verlof tot dagvaarding verleent met de rechtspleging met twee of zes maadden te verlen gen; daarna, na verstrijken van den verleenden termijn, een vierde maal voor de toelating van de aanvraag; daarna een vijfde voor de toelating van de echtscheiding.

Ofschoon de aanvraag volstrekt gegrond zij, kan de verwerende partij in beroep komen van het vonnis, zich

d'appel d'un recours en cassation et retarder ainsi pendant plusieurs années la prononciation du divorce auquel a droit, sans contredit possible, l'époux outragé.

Que de temps, que de salaires perdus ! Les tribunaux sont parfois débordés à cause de toutes ces formalités inutiles et les justiciables doivent attendre longtemps parfois leur tour devant les cours et tribunaux avant de voir juger des affaires ayant pour eux le plus grand intérêt, précisément à cause de l'encombrement que suscitent les formalités du divorce.

Les huissiers chargés de signifier *pro Deo* les multiples pièces de procédure ne sont pas, vous l'imaginez bien, les derniers à se plaindre de la situation.

Par ces motifs, nous estimons qu'il y a lieu de faire une distinction dans les formalités de procédure, qu'il s'agisse d'une action fondée sur les articles 229 et 230 du Code civil ou qu'il s'agisse de l'article 231.

Nos préférences vont à la suppression complète des multiples formalités de procédure imposées en matière de divorce, quelle qu'en soit la cause. Mais, désireux de ménager les susceptibilités de certains membres de la Haute Assemblée, nous nous bornons à lui demander leur suppression lorsqu'il qu'il s'agit des demandes basées sur l'adultère ou l'entretien de concubine.

Nous lui proposons l'admission des dispositions qui font l'objet de la proposition de loi ci-après.

F. LEBEAU.

in verbreking voorzien van het arrest van beroep en aldus gedurende verschillende jaren de uitspraak van de echtscheiding uitstellen, waarop onbetwist de gesmade echtgenoot recht heeft.

Wat al verlies van tijd en geld ! De rechtbanken zijn vaak overlast door al die nuttelooze formaliteiten en de rechtzoekenden moeten lang hun beurt afwachten voor de hoven en rechtbanken, alvorens deze de zaken berechten die voor hen van het hoogste belang zijn, juist uit hoofde van de verwikkeling waartoe de formaliteiten van echtscheiding aanleiding geven.

De deurwaarders gelast — *pro Deo* — de talloze stukken van procedure te beteekenen zijn niet de laatsten, men kan het zich voorstellen, om over dezen toestand te klagen.

Derhalve zijn wij de meening toegegaan dat een onderscheid dient te worden gemaakt in de formaliteiten van procedure, hetzij het een vordering gelde, gegrond op de artikelen 229 en 230 van het Burgerlijk Wetboek, hetzij het ga om artikel 231.

Onze voorkeur gaat tot de volledige afschaffing van de talloze formaliteiten van procedure in zake van echtscheiding, welke daarvan ook de grond zij. Doch om de fijngevoeligheid van sommige leden der Hooge Vergadering niet te krenken, bepalen wij er ons bij den Senaat te verzoeken die formaliteiten af te schaffen waar het gaat om vorderingen tot echtscheiding gegrond op overspel of onderhoud van een bijzit.

Wij stellen de goedkeuring voor van de bepalingen die het voorwerp uitmaken van onderstaand wetsvoorstel.

Proposition de Loi modifiant les règles de procédure en matière de divorce.

ARTICLE PREMIER.

Les formalités prévues aux articles 236 et autres du Code civil ne sont pas applicables lorsque la demande en divorce est basée sur les causes énoncées aux articles 229 et 230 du Code civil.

ART. 2.

L'action basée sur ces articles sera introduite sur citation donnée huitaine franche à la partie défenderesse, à jour fixe, devant le tribunal civil de première instance du domicile de la partie demanderesse et sans ministère d'avoué.

ART. 3.

Sur production d'un extrait certifié conforme par le greffier, du jugement ou de l'arrêt qui a prononcé la condamnation du chef d'adultère ou d'entretien d'une concubine au domicile conjugal, le tribunal rendra jugement autorisant la partie demanderesse à se retirer devant l'officier de l'état civil de son domicile au jour du jugement, pour le faire prononcer, l'autre partie dûment appelée. Le divorce pourra être prononcé en tout temps, sans avoir égard au délai de deux mois imparti par l'article 264 du Code civil.

ART. 4.

Le jugement admettant le divorce pour les causes énoncées aux articles 229 et 230 du Code civil n'est

Wetsvoorstel tot wijziging van de regelen van rechtspleging inzake van echtscheiding.

EERSTE ARTIKEL.

De formaliteiten voorzien bij de artikelen 236 en volgende van het Burgerlijk Wetboek zijn niet van toepassing wanneer de vordering tot echtscheiding steunt op de gronden vermeld in de artikelen 229 en 230 van het Burgerlijk Wetboek.

ART. 2.

De vordering op grond dezer artikelen wordt bij dagvaarding acht vrije dagen vooraf aan de verwerende partij betekend, aangevangen op bepaalden dag, voor de rechtbank van eersten aanleg van de woonplaats van de aanleggende partij, zonder bijstand van pleitbezorger.

ART. 3.

Op overlegging van een door den griffier gelijkkluidend verklaard uitreksel uit het vonnis of het arrest van veroordeeling wegens overspel of onderhoud van een bijzit in de echtelijke woning, wijst de rechtbank vonnis waarbij de aanleggende partij gemachtigd wordt voor den ambtenaar van den burgerlijken stand van haar woonplaats te verschijnen op den dag van het vonnis, om echtscheiding te doen uitspreken, de wederpartij behoorlijk opgeroepen. De echtscheiding kan te allen tijde worden uitgesproken onaan gezien den termijn van twee maand verleend bij artikel 264 van het Burgerlijk Wetboek.

ART. 4.

Het vonnis waarbij echtscheiding wordt toegelaten op de gronden vermeld bij de artikelen 229 en 230 van

pas susceptible d'opposition ou d'appel
ni de recours en cassation.

ART. 5.

L'officier de l'état civil compétent
prononcera le divorce au vu de l'expé-
dition du jugement qui l'a admis.

F. LEBEAU.
MARIE SPAAK.
H. DISIÈRE.
VALÈRE HÉNAULT.
F. QUINCHON.

het Burgerlijk Wetboek, is niet vatbaar
voor verzet, noch hooger beroep, noch
cassatieberoep.

ART. 5.

De bevoegde ambtenaar van den
burgerlijken stand spreekt de echt-
scheiding uit op vertoon van de uit-
gifte van het vonnis dat haar toeliet.